

Bedömarutlåtande

Mastersprogrammet och forskarutbildningen i
didaktik

Uppsala universitet

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Bakgrund	4
Mastersprogrammet.....	5
Mastersprogrammets struktur.....	5
Utbildningarna når målen i högskolelagen.....	6
Utbildningen vilar på vetenskaplig grund	7
Undervisningen sätter studenternas lärande i fokus	8
Målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs	8
Undervisande lärare har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens.....	9
Internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas	9
Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen.....	11
Utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv	11
De studerande har inflytande över utbildningen	12
De studerande erbjuds en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö	12
Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen	13
Mastersprogrammets styrkor och svagheter	13
Forskarutbildningen.....	15
Forskarutbildningens struktur.....	15
Utbildningen når målen i högskolelagen.....	15
Undervisningen sätter studenternas lärande i fokus	17
Målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs	18
Internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas	20
Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen.....	22
Utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv	23
De studerande har inflytande över utbildningen	24
De studerande erbjuds en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö	25
Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen	26
Forskarutbildningens styrkor och svagheter.....	26

Sammanfattning

Bedömargruppen menar att det finns tydliga indikationer på att både mastersprogrammet och forskarutbildningen i didaktik når målen i högskolelag och högskoleförordning. Båda utbildningarna vilar på vetenskaplig grund. De verksamma i utbildningarna på master- respektive forskarutbildningsnivå har erforderlig formell kompetens och bedriver egen forskning. Programmens struktur och innehåll på såväl master- som forskarutbildningsnivå bidrar till att främja att studenters och doktoranders lärande sätts i centrum. Båda utbildningarna kan anses svara mot de studerandes och samhällets behov av bildning och professionell kunskap. Utifrån bedömargruppens underlag och platsbesök är gruppens bedömning att målen i högskolelagen för respektive utbildning examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt. Innehållet i de båda utbildningarna kurser utvärderas och följs upp kontinuerligt. Även om bedömargruppen anser att ämnet didaktik når upp till god kvalitet i relation till kriterierna för utvärdering finns det dock vissa punkter för ämnet att beakta i den fortsatta utvecklingen av mastersprogrammet respektive utbildning på forskarnivå i ämnet didaktik..

Avseende Mastersprogrammet föreslår bedömargruppen bl. a. att institutionen förbättrar möjligheter till progression avseende djup t.ex. genom att införa behörighetskrav för vissa av programmets kurser. Bedömargruppen föreslår även att institutionen stärker didaktikämnets sammanhållna profil.

Avseende utbildning på forskarnivå föreslås att forskarutbildningsämnet didaktik utvecklar en policy för handledning och utseende av handledare som ett led i arbetet att knyta doktorandprojekt till forskningsmiljöerna. Bedömargruppen föreslår också att institutionen förstärker och likställer alla doktoranders förutsättningar för studier vad gäller tillgång till handledning, anpassning av studier till avhandlingsprojekt samt möjligheter till undervisning inom en femårig doktorandtjänst och härvidlag särskilt uppmärksammar villkoren för internationella doktorander och doktorander knutna till forskarskolor. Ämnet didaktik bör föra en bred diskussion om på vilka sätt frågan om jämställdhet uppmärksammas och får konsekvenser för forskarutbildningens genomförande ur olika perspektiv.

Bakgrund

I enlighet med den modell för utbildningsutvärderingar om cykler i sex år som Uppsala universitet har beslutat om har en extern bedömargrupp utvärderat mastersprogrammet och forskarutbildningen i didaktik. Bedömargruppen består av docent Felix Ho, Uppsala universitet, ordförande för bedömargruppen, universitetslektor Jonas Emanuelsson, Göteborgs universitet, professor Ninni Wahlström, Linnéuniversitetet samt doktorandrepresentant Selma Music, Göteborgs universitet.

I enlighet med beslut för utvärdering av utbildning vid Uppsala universitet har följande aspekter av utbildning granskats:

- att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten
- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet
- att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum
- att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs
- att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig
- att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas
- att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen
- att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv
- att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger
- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Som grund för bedömningen har ämnet didaktik genomfört en självvärdering av Mastersprogrammet respektive av forskarutbildningen i didaktik för perioden 2016-2021. Vidare har bedömargruppen fått tillgång till ämnets kursplaner, studieguider, kursvärderingar och kursrapporter, samt institutionens verksamhetsberättelse för 2021 och verksamhetsplaner för 2021 och 2022. För forskarutbildningen har gruppen också tagit del av dokumenten *Anvisningar för framtagande av licentiatuppsatser och doktorsavhandlingar* och *Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i didaktik*.

Vid ett platsbesök som genomfördes den 7-8 november, 2022, gavs bedömargruppen tillfälle att ställa frågor till representanter för olika ansvarsområden med relevans för master- och forskarutbildning i didaktik vid Uppsala universitet.

Mastersprogrammet

Mastersprogrammets struktur

Mastersprogrammet omfattar 120 hp med sex huvudområden som studenter kan välja ifrån (didaktik, barn och ungdomsvetenskap, pedagogik, specialpedagogik och utbildningssociologi). Behöriga till programmet är de med lärarexamen om minst 180 hp alternativt examen på grundnivå om minst 180 hp med 60 hp i utbildningsvetenskapligt ämne.

För examen krävs 30 hp kurser på avancerad nivå inom det valda huvudområdet, 30 hp examensarbete på avancerad nivå inom det huvudområdet, 30 hp kurser på avancerad nivå inom valfritt huvudområde samt 30 hp kurser inom valfritt huvudområde som kan vara på grundnivå (dock ej kurser som ingår i underliggande examen på grundnivå). Examensarbete har dessutom behörighetskrav om kurser på avancerad nivå om 45 hp varav minst 22,5 hp inom det valda huvudområdet, samt teori- och metodkurser på avancerad nivå inom utbildningsvetenskap, samhällsvetenskap eller humaniora om 15 hp. Sammantaget innebär detta att studenterna inom ett visst huvudområde läser ett gemensamt kurspaket om 75 hp för sitt huvudområde. Sedan har de stor frihet att själv välja vad de läser inom de resterande 45 hp. Dessa kurser kan ingå inom andra huvudområden inom Mastersprogrammet, kurser från andra program eller andra lärosäten.

För huvudområdet Didaktik som denna utvärdering avser utgör följande fyra 7,5 hp-kurser de obligatoriska kurserna i didaktik: *Didaktikens traditioner* (4PE065), *Komparativ ämnesdidaktik* (4PE067), *Literacy i förskola och skola – didaktiska perspektiv på teorier, centrala begrepp och analytiska metoder* (4PE253, som VT2022 ersatte kursen *Didaktiska perspektiv på ämnesspråk och text* (4PE069)) samt *Normer och värden i utbildning och undervisning* (4PE068). De gemensamma teori- och metodikkurserna som gäller alla studenter på Mastersprogrammet oavsett huvudområde är Vetenskaplig teori, forskningsmetoder och vetenskapligt skrivande inom utbildningsvetenskapen I och II (TMS1 resp. TMS2, 4PE115 resp. 4PE110).

Enligt självvärderingen är *Didaktikens traditioner* tänkt som en introducerande kurs för huvudområdet. Det finns dock inga formella krav på att läsa de fyra obligatoriska kurserna inom huvudområdet i någon särskild ordning. Alla fyra kurser har samma behörighetskrav, nämligen grundexamen om minst 180 hp (detta gäller även alla obligatoriska kurser inom övriga huvudområden inom programmet). För att läsa TMS2 krävs antingen TMS1 eller motsvarande (för de har en sådan kurs från tidigare studier). Det är värt att notera att alla dessa kurser utlyses även som fristående kurser. Detta leder till ett möjligt scenario där kursdeltagare från Mastersprogrammet med lärarexamen eller minst 60 hp i utbildningsvetenskapliga studier läser tillsammans med andra kursdeltagare med en grundexamen om 180 hp i valfritt ämne utan någon koppling till utbildningsvetenskap.

Många studenter på programmet arbetar utöver sina studier. För att underlätta deltagande schemaläggs alla kursträffar på programmet på sena eftermiddagar och kvällar. Inom varje huvudområde ges en obligatorisk kursper läsperiod, vilket möjliggör studier på halvfart. Dessutom har varje huvudområde en förbestämd veckodag på antingen jämna eller ojämna veckor för att schemalägga sina kursträffar (t.ex. kurser inom Didaktik har kursträffar på onsdagar ojämna veckor, kurser inom Pedagogik har kursträffar på torsdagar ojämna veckor). Detta gör att studenter som läser programmet på helfart får välja valbara kurser fritt bland huvudområdenas kurser utan risk för schemakrock.

Utbildningarna når målen i högskolelagen

I självvärderingen har institutionen beskrivit i en tabell hur varje programmål uppfylls inom huvudområdet didaktik på Mastersprogrammet. Analysen har baserats på de fyra obligatoriska kurser som ingår i huvudområdet, samt teori- och metodkurserna TMS1 och TMS2 som är gemensam för alla studenter inom Mastersprogrammet. I tabellen påpekas vilka moment på dessa kurser som uppfyller dessa programmål. Bedömargruppen har även tagit del av kursplaner, samt urval av studiehandledningar och exempel på studentarbete från dessa kurser, vilket gav en djupare inblick i innehåll, undervisningsformat, studentaktivitet, uppgifter samt examinerande moment på dessa kurser. Dessa möjliggjorde bedömningen av om och hur programmålsuppfyllelse uppnås genom dessa obligatoriska kurser.

Bedömargruppen anser att detta underlag visar på att obligatoriska kurser bidrar till god uppfyllelse av programmålen. Kurserna präglas av stark koppling till aktuell forskning, genom användning av forskningsartiklar och böcker inom respektive fält. Lärarna som undervisar på kurserna är själva aktiva forskare och har möjlighet att både uppdatera kurslitteraturen samt bidra med egna insikter. På så sätt förbereder studenterna möjligheten att få en överblick och orientera sig inom kunskapsområdet. De förberedande och examinerande uppgifter som studenter genomför under kurserna är också starkt förknippade med forskningslitteraturen. Det är vanligt att studenter, utöver läsning av litteraturen, får som uppgift att göra urval, jämföra, kontrastera, kritiskt analysera och reflektera kring litteraturen. Att studenters uppmuntras att även ta med sina egna yrkeserfarenheter framgår såväl i dessa uppgifter och förtydligades av undervisandelärare under platsbesöket. Kamratåterkoppling på varandras arbete är också ett tema i uppgifter som studenterna genomför under kursernas gång. Genom detta får studenterna möjligheter att både lämna kvalificerade synpunkter och även få bemöta andras kommentarer och åsikter. På vissa kurser finns det dessutom examinerande moment där studenter själva ska göra litteraturoversikt samt genomföra mindre undersökningar, som sedan ska presenteras muntligt eller/och skriftligt.

En punkt att notera i sammanhanget är att bedömargruppen hittade mindre underlag för att presentation och kommunikation av forskningsresultat på populärvetenskapliga sätt tränas under programmet. Medan kopplingar till yrkeslivet och dilemman från autentiska undervisningssituationer används i vissa moment, verkar betoningen ändå vara på träning i presentation och kommunikation på mer formella, vetenskapliga sätt. I samma programmål nämns att studenter ska kunna presentera och kommunicera på engelska. Som institutionen själva påpekat i självvärderingen och som bekräftades på platsbesöket, finns det i dagsläget möjlighet att lämna in vissa uppgifter på engelska om studenter så vill. Det finns dock inget krav på något moment att redovisa muntligt eller skriftligt på engelska. Därför kan det inte i dagsläget säkerställas att alla studenter uppvisar förmågan att presentera och kommunicera på engelska, även om faktumet att mycket av kurslitteraturen är på engelska tyder på att studenterna behärska engelska språket (inklusive fackspråk) som läsare. Under platsbesöket framkom det att språkfrågan är en aspekt som aktivt diskuteras på institutionen, i samband med internationalisering samt undervisningsuppdrag för internationella doktorander. Här finns det goda möjligheter att väva in undervisnings- och examinationsmoment.

Ytterligare en kommentar är att denna bedömning om måluppfyllelse har huvudsakligen baserats på de sex obligatoriska kurser som ingår i huvudområdet didaktik på Mastersprogrammet. Sammanlagt utgör dessa kurser 45 hp. Resten av programmet måste också bidra till uppfyllelse av programmålen (särskilt om man vill avgöra hur *väl* målen uppnås, inte enbart om de gör det på någon tröskelnivå) och därmed behöver även programmet ses och bedömas mer som en helhet (se punkten om progression nedan).

Bedömargruppens förslag:

- Utveckla kursmoment som försäkrar att studenterna tränar och examineras på att presentera på populärvetenskapliga sätt samt på engelska.
- Institutionen behöver försäkra sig om att god måluppfyllelse uppnås över hela programmet, utöver de obligatoriska kurserna för ämnet didaktik.

Utbildningen vilar på vetenskaplig grund

Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap med inriktning didaktik är uppbyggd kring fyra profilkurser samt två programgemensamma kurser på temat vetenskaplig teori, forskningsmetod och vetenskapligt skrivande. Därutöver kan de studerande läsa valbara kurser. Den första profilkursen, *Didaktikens traditioner*, 7,5hp, har en gedigen grund i aktuell forskningslitteratur. Utifrån kursens litteratur tränas de studerande att diskutera didaktikämnets traditioner, kritiskt granska normer och värden i undervisningens innehåll samt analysera undervisning och lärande utifrån ett vetenskapligt perspektiv. Undervisningen struktureras med hjälp av de studerandes kritiska reflektioner baserat på kurslitteraturens texter.

Den grundliga textförankringen följs upp i den andra profilkursen *Komparativ ämnesdidaktik*. Perspektivet har nu skiftat till ämnesdidaktiska texter och de studerande förväntas kunna göra jämförande analyser av forskningsfrågor, teorier och metoder i olika ämnesdidaktiska studier.

I den tredje kursen, *Literacy i förskola och skola* (tidigare *Didaktiska perspektiv på ämnesspråk och text*) utgör begreppet ”literacy” det sammanhållande temat för studier inom olika ämnesdidaktiska inriktningar. Den vetenskapliga förankringen omfattar grundläggande texter om literacy, literacy i dess multimodala form samt literacy inom olika ämnesdidaktiska traditioner.

I den fjärde profilkursen, *Normer och värden i utbildning och undervisning* flyttas fokus till de underliggande värden i termer av demokrati och social rättvisa, alternativt frånvaron av dessa värden, som ligger i det didaktiska meningserbjudande som riktas till skolans elever. De studerande ska med hjälp av de olika teoretiska perspektiv som representeras i kursens litteratur analysera hur begrepp som mångfald, etik och rättvisa framträder i skolans syn på lärande och i undervisningens innehåll.

Mastersprogrammet i didaktik erbjuder två på varandra följande kurser angående vetenskaplig teori, forskningsmetod och vetenskapligt skrivande. I de båda kurserna utvecklar de studerande sin förmåga att granska och diskutera olika vetenskapsteoretiska traditioner, självständigt formulera forskningsrelevanta frågor samt bedöma vilka vetenskapliga metoder för datainsamling och analys som är mest tillämpliga för olika typer av studier och frågeställningar.

Sammantaget vilar didaktikens fyra profilkurser på en stabil vetenskaplig grund med vars hjälp de studerande ges möjlighet att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt i sin egen reflektion över undervisning och lärande.

Undervisningen sätter studenternas lärande i fokus

Enligt diskussionen på platsbesöket, samt de studieguider som bedömargruppen fått tillgång till, läggs stor vikt vid att de studerande utvecklar en vana att läsa, skriva, analysera och reflektera inom ramen för kursernas seminarietillfällen.

Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap med inriktning didaktik är strukturerat så att kursen *Didaktikens traditioner* utgör en gemensam grundkurs som sedan följs upp och fördjupas inom programmets olika inriktningar. Eftersom mastersprogrammet är en påbyggnadsutbildning till någon av de olika lärarexamina bygger kursen *Didaktikens traditioner* vidare på det innehåll i den utbildningsvetenskapliga kärnan som betecknas Läroplansteori och didaktik (Förordn.2021:1335, 2 kap. §3). Det medför att de studerandes lärande kontinuerligt utvecklas i gränssnittet mellan den professionella och den vetenskapligt förankrade kunskapen.

Studenternas lärande tar form som ett fördjupat meningsskapande där lärares professionella erfarenheter kopplas till en vetenskaplig begreppsapparat och ett vetenskapligt förhållningssätt som bidrar till en kvalitativt djupare förståelse av undervisningens villkor. Studenternas aktiva lärande byggs upp successivt med hjälp av masterskursernas fokus på att lägga fram och diskutera egna texter samt kritisk granskning av de vetenskapliga texter som ingår som kurslitteratur. På så sätt förväntas de studerande upparbeta en förmåga att producera och kritiskt granska texter som de kan utveckla och fördjupa ytterligare när de skriver sina självständiga arbeten.

Utifrån det underlag som presenterats och platsbesök som genomförts kan bedömargruppen konstatera att studerandes lärande står i centrum på ett tillfredsställande och rimligt sätt.

Målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

Utifrån granskade dokument som kursplaner, examinationsuppgifter m.m. och samtalet med undervisande lärare i programmet finner bedömargruppen att utbildningsmålen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt. I självvärderingen redogörs för hur studenterna kan uppnå de övergripande och specifika mål som gäller för masterexamen, dock skulle detta arbete kunna förtydligas. Ett förslag är att ämnet försäkrar sig om att utbildnings- och kursmål examineras i relation till Mastersprogrammets övergripande målsättningar, snarare än endast till enskild kurs. Detta skulle ge en mer sammanhängande bild av utbildningen samt synliggöra hur alla kurser, valbara liksom obligatoriska, bidrar till att uppnå examensmålen. Institutionen behöver betrakta och utforma programmet mer som sammanhållen helhet i stället för en samling av fristående kurser som det ser ut idag.

En tydlig progression mellan kurser och inom utbildningen är viktig kvalitetsaspekt. Som institutionen redan har identifierat i självvärderingen anser även bedömargruppen att progression behöver säkerställas. I självvärderingen beskrivs att kurserna inom didaktikinriktningen inte bygger på varandra men ändå möjliggör en viss progression i form av fördjupning av teoretiska perspektiv och begrepp. Vid samtalet betonar lärarkåren att progression i programmet sker på bredden snarare än på djupet. Bedömargruppen menar dock att även progression på djupet behöver uppmärksammas. Avsaknad av riktlinjer avseende progression inom utbildningen och mellan kurserna gör att progressionen inte är tydlig. Ett förtydligande av progression på djupet kan göras genom att skriva fram särskilda behörighetskrav i kursplanerna så att vissa kurser bygger på varandra med tydlig

fördjupning, snarare än att alla obligatoriska kurser har samma behörighetskrav som det är idag. Till exempel kan innehåll i obligatoriska teori- och metodkurser TMS1 och TMS2 anpassas och styras så att studenterna får djupare kunskaper i stället för nuvarande arbete med fokus på bredden. Institutionen har lämnat stor frihet till studenter som i princip själva kan bestämma ordningen på sina kurser. Bedömargruppen har förståelse och kan till viss del se en poäng med det, dock kan institutionen med en mer reglerad utbildning säkerställa progression samt kvalitet i utbildningen.

Bedömargruppens förslag:

- Skriv in behörighetskraven i kursplaner så att progression kan säkerställas.
- Kurserna behöver i ökad omfattning bygga på varandra så att progression på djupet ska säkerställas.

Undervisande lärare har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens

Undervisande lärare vid Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap med inriktning didaktik bedöms ha aktuell ämnesmässig och vetenskaplig kompetens. Samtliga undervisande lärare bedriver egen forskning inom didaktikfältet som stämmer väl överens med innehållet i kurserna. I självvärderingen betonas att samtliga lärare har högskolepedagogisk kompetens eller motsvarande kompetens. Detta diskuterades under intervjuer också och alla instämde att samtliga undervisande lärare i programmet har relevant högskolepedagogisk kompetens. Bedömargruppen ser stora fördelar med att programmet bedrivs av en stabil och kompetent lärargrupp som kan säkerställa att innehållet i utbildningen håller hög kvalitet. Bedömargruppen anser att tydligare samverkan inom lärargruppen skulle kunna stärka programmets identitet som behöver uppfattas som en helhet. Bedömargruppen är medveten om svårigheten att undervisande lärare inte har tillräckligt med utrymme i sin tjänst för att täcka undervisningen på mastersprogrammet och att det kan vara svårt att få tillräcklig tid till kollegial samverkan för att öka programmets sammanhållning och helhet.

Bedömargruppens förslag:

- Utveckla former för kollegial samverkan mellan lärare på programmets kurser för att stärka programmets sammanhållna profil.

Internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

Gällande främjandet av internationalisering och internationella perspektiv påpekades det i självvärderingen att majoriteten av kurslitteraturen är på engelska och att forskningslitteratur från internationella tidskrifter och andra publikationer används för att ge internationella perspektiv. Detta bekräftas av de studiehandledningar på de obligatoriska kurser som bedömargruppen fått ta del av. Utöver att en del av de utvalda artiklarna författas av internationella forskare förekommer det visst inslag av internationella perspektiv inom kursinnehållet t.ex. på kursen *Didaktikens traditioner* där de tyska, franska och anglo-saxiska didaktiska perspektiv tas upp, med tillhörande uppgifter för studenter att reflektera kring dessa aspekter. Det påpekades även i självvärderingen att kursledarna är aktiva forskare med internationella kontaktnätverk, vilket bidrar till att det förekommer inspel från sådana

internationella samarbeten. Under platsbesöket presenterade även en lärare exempel på hur man anpassat sin undervisning för att ta vara på studenters internationella erfarenheter.

Bedömargruppen anser att det finns internationella perspektiv i kursernas innehåll, samtidigt skulle bedömargruppen påpeka att kurslitteratur på engelska räcker i sig inte för att främja internationalisering eller internationella perspektiv. Institutionen har själv identifierat internationalisering gällande deltagandet av studenter och lärare från utomsvensk bakgrund som en utmaning. Kurser inom huvudområdet didaktik ges idag på enbart på svenska, vilket utesluter icke-svensktalande internationella studenter, som skulle kunna bidra till internationalisering inom programmet. Bedömargruppen instämmer dock att det finns ett viktigt värde att ha utbildningen på svenska, både för att underlätta lärande för studenter med bakgrund i t.ex. lärarprogrammen som inte är vana vid studier på engelska, samt att universitetet som myndighet har ett ansvar att värna om svenska språket och undvika domänsförslut. Därför är inte lösningen heller att helt enkelt byta programmets undervisningsspråk till engelska. Bedömargruppen tycker att det är positivt att denna diskussion kring internationalisering förs aktiv inom programmet, och att man tittar på exempel från andra program att t.ex. ett visst antal kurser ges på engelska som ett sätt att öka på exponeringen och träning i engelska. Som diskuterades under platsbesöket är det mycket riktigt att det kan bli mer utmanande för studenter att ta till sig kursinnehållet genom engelska språket, men detta talar för att det ska anordnas stöd för studenter att hantera detta ärende, snarare än att undvika utmaningen helt. Bedömargruppen noterade att i dagsläget finns det inget krav på att studenter ska presentera eller lämna in några examinerande uppgifter på engelska, trots att "...sammanfatta och presentera forskningsresultat och kommunicera egna resultat, såväl muntligt som skriftligt och såväl vetenskapligt som populärt, på svenska och på engelska" är ett programmål för Mastersprogrammet.

En riktad insats att inkludera moment på engelska, antingen som en kurs eller som moduler i någon/några kurs(er) skulle kunna vara ett sätt att både försäkra att detta programmål uppfylls, samt erbjuda bredare möjlighet till att integrera kursmoment som berör internationalisering och internationella perspektiv. Detta skulle även kunna vara en möjlighet att skapa flera undervisningsmöjligheter för icke-svensktalande doktorander som institutionen hittills haft svårt att erbjuda undervisning till på grund av undervisningsspråket. Bedömargruppen förstår att avsikten är att Masterskurser ska ledas av lärare som är docenter eller professorer, men doktorander behöver inte vara huvudlärare i sammanhanget. Detta skulle även kunna vara ett värdefullt sätt att ta vara på internationella doktoranders tidigare erfarenheter och perspektiv från utanför Sverige, och erbjuda autentiska möjligheter för internationella dialog och utbyte.

Vad gäller hållbarhetsperspektiv bedrivs det forskning på institutionen inom utbildning för hållbar utveckling, och det finns inslag av detta på Mastersprogrammet. På kursen *Didaktikens traditioner* är hållbar utveckling ämnestemat för ett av de fem seminarier på kursen, för att behandla kurstemat undervisning, lärande, socialisation och personformering. Läsning av litteratur samt skrivning av reflekterande text utifrån citat som studenter själv väljer ut utgör underlaget för diskussioner samt muntlig examination under seminariet. På kursen *Literacy i förskola och skola* (tidigare *Didaktiska perspektiv på ämnesspråk och text*) används en fallstudie från forskningen om undervisning på hållbar utveckling som obligatorisk litteratur i kursmomentet om scientific literacy och även examinationsuppgifterna med miniundersökningar. I självvärderingen beskrivs även att hållbarhet tas upp på kursen *Normer och värden* som behandlar bl. a. frågor om hållbarhet och intersektionalitet genom både kursinnehåll och kurslitteratur. Bedömargruppen kunde därför se att hållbarhetsperspektiv tas upp flera gånger under utbildning i både undervisnings- och examinationssammanhang.

Bedömargruppens förslag:

- Undersöka och diskutera olika alternativ för att integrera flera inslag som främjar internationalisering och internationella perspektiv inom utbildningen utöver litteratur på engelska.
- Utveckla kurs- och examinationsmoment som försäkrar uppfyllelse av målet om att presentera på engelska.

Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

Vid platsbesöket genomfördes flera intervjuer där jämställdhetsfrågor diskuterades och bedömargruppen anser att medvetenhet kring dessa frågor bör förbättras. Utifrån granskade dokument anser bedömargruppen att jämställdhetsperspektivet är integrerat i utbildningen. Bedömargruppen anser att Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap med inriktning didaktik erbjuder kurser som innehåller inslag av eller perspektiv på jämställdhet. Ett exempel är kursen *Normer och värden i utbildning och undervisning* som bearbetar jämställdhet utifrån flera perspektiv. Litteratur som används i programmet väljs utifrån jämställdhetsperspektiv och lärare som undervisar inom programmet är måna om översyn av kurslitteratur. Institutionen har identifierat behov av jämnare fördelning mellan män och kvinnor bland de studerande på utbildningen vilket betonas i självvärderingen. För att kunna komma till rätta med problemet och främja jämställdhet inom programmet behöver institutionen arbeta aktivt med frågan samt förtydliga den i utbildningen.

Bedömargruppens förslag:

- Hålla jämställdhetsfrågor levande genom diskussioner med lärarkollegiet eller/och genom att utse en (eller flera) ansvarig person som skall arbeta med jämställdhetsfrågor vad gäller Mastersprogrammet.

Utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

De flesta studenterna inom programmet har lärarexamen och många är också verksamma som lärare i skolan. Det är möjligt att kombinera arbete med studier då samtliga kurser är förlagda till sen eftermiddag och kvällstid. Den organisatoriska inramningen till exempel schemaläggning ger bilden att man organisatoriskt ger studenterna goda förutsättningar till bildning och professionell kunskap. Vad gäller kursernas innehåll, genomförande och examination har flera kurser inslag av moment där kursens innehåll sätt i relation till undervisning, läraryrket och produktion av läromedel. Det förekommer inslag i kurserna där studenterna muntligen och i skrift förväntas redogöra för hur kursinnehållet kan relateras till skolans undervisning och till läraryrket.

Vid platsbesökets intervjuer framgick att det var spännande och utmanande att anknyta kursernas teoriinslag med programmets kombination av studenter, både yrkesverksamma lärare och de som ämnar fortsätta med forskarutbildning. Lärare inom programmet har i stor omfattning också själv lärarbakgrund och det även nämndes att det var fortbildande för dem att undervisa i kurserna eftersom mötet med studenter som samtidigt är verksamma lärare gav en aktuell inblick i de problem och möjligheter som skolans lärare möter. Bedömargruppen anser att balansen mellan å ena sidan

studenters och samhällets behov, å den andra akademins strävan att producera mer generellt och hållbart kunskande och också se bortom det ibland konkreta och närliggande, hanteras på ett bra sätt.

De studerande har inflytande över utbildningen

Studenterna har stort inflytande över sin utbildning i bemärkelsen att de själva lägger upp stor del av sina respektive studiegångar. Utbudet av valbara kurser är omfattande och utan behörighetskrav vilket innebär att de kan läsas i stort sett i vilken ordning som helst. Det finns valfrihet beträffande studietakt där både hel- och halvfartstudier är möjligt. Det finns också valfrihet beträffande examen då det är möjligt att också avlägga en magisterexamen.

Studentalumnerna med på mötet, nu doktorand, menade att studentinflytande äger rum på flera olika sätt varav kursutvärderingar är centralt. Studenten menade vidare att inflytande också äger rum löpande under kursers gång och då i direkt kontakt med kursledare och kursens lärare. Bedömargruppen menar att det är bra att studenterna har stort inflytande på sina egna studiegångar. Rapporter om att de studerandes anonymitet kan uppfattas som osäker beträffande kursutvärderingarna, särskilt på kurser med få deltagare, är dock en indikation på en otrygghet att framföra alla synpunkter.

Bedömargruppen förslag

- Komplettera befintliga (anonyma) utvärderingsinstrument med andra former t.ex. studentdialoger där anonymitet inte explicit föreligger.
- Genomföra alumnundersökningar för att hämta in synpunkter från före detta studenter och som därmed har mer distans till utbildningen.

De studerande erbjuds en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö

Frågor om den fysiska studiemiljön lyftes inte på ett systematiskt sätt vid intervjuerna och vid platsbesöket var det endast en tidigare Mastersstudent närvarande (nu doktorand). Vid besöket noterades dock närhet till bibliotek och god tillgänglighet de digitala biblioteksresurser som erbjuds. Det förefaller finns gott om studieutrymmen för studenter samt tillgång till restaurang. Det kan påpekas att de flesta som läser Mastersprogrammet är yrkesverksamma och är endast på plats under seminarierna på sena eftermiddagar eller kvällstid. Tillgång till de digitala resurserna kan därför tänkas vara av större betydelse än den fysiska studiemiljön på campus. Bedömargruppen anser därmed den fysiska studiemiljö som god.

Ett observandum är passerkortssystemet till korridorer kan minska möjlighet till spontana träffar mellan lärare och studenter. Alternativa forum för sådana träffar skulle institutionen undersöka för att gynna samverkan och kontakt.

Bedömargruppens förslag

- Överväga att anordna vissa tillfällen till exempel i form av ”öppet hus” eller gemensamma fika där spontana och mer informella möten mellan lärare och studenter kan äga rum.

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen

Kursvärderingar genomförs regelbundet i de fyra kurserna *Didaktikens traditioner*, *Komparativ ämnesdidaktik*, *Literacy i förskola och skola* (tidigare *Didaktiska perspektiv på ämnesspråk och text*) samt *Normer och värden i utbildning och undervisning*. Bedömargruppen har fått tillgång till ca fem kursvärderingar och kursrapporter i var och en av dessa kurser. Av kursvärderingarna framgår att antalet kursdeltagare per kurs är relativt lågt. Det vanligaste verkar vara att deltagarantalet ligger någonstans mellan 6 och 11 kursdeltagare. Lågst antal kursdeltagare är 3 (en kurs) och högst antal deltagare är 18 (två kurser). Deltagarantalet har konsekvenser för kursvärderingen eftersom en hög andel procent som besvarar kursvärderingen kan motsvara ett lågt antal studenter. Till exempel finns det endast en kurs som kan uppvisa en svarsfrekvens på utvärderingsenkäten på 100 % och det är kursen med tre kursdeltagare.

Andelen svar på kursvärderingarna varierar annars kraftigt, från en svarsfrekvens på 20 % (två av tio studenter besvarade enkäten) upp till 88% (sju av åtta studenter besvarade enkäten). Men, som påpekats ovan, bakom procentsiffrorna döljer sig relativt små studentgrupper där varje enskild individ representerar en hög procentandel.

Det viktigaste i det här sammanhanget är dock att konstatera att utvärderingar genomförs regelbundet. Kursansvarig sammanfattar vilka aspekter av kursen som fungerat väl samt vilka förbättringsområden som uppmärksammas. Ett problem som togs upp vid platsbesöket är svårigheten att bevara anonymiteten i utvärderingsprocessen när studerandegruppen är förhållandevis liten. Kanske får man här väga två olika behov mot varandra: att bevara anonymitet och att kontinuerligt uppdatera och utveckla respektive kurs. Utmaningen blir att hitta former för det senare där full anonymitet inte uppfattas som en förutsättning för att kunna lämna synpunkter.

Mastersprogrammets styrkor och svagheter

Programmets styrkor

De sex obligatoriska kurserna i Mastersprogrammet bidrar sammantaget till att utbildningen når målen i högskolelagen. Kursernas litteratur och genomförande med hjälp av erfarna forskare bidrar till att skapa stabilitet och måluppfyllelse i programmet. Samma faktorer, dvs. karaktären på ämnets sex obligatoriska kurser samt undervisande lärares egna forskningsförankring, bidrar också till att Mastersprogrammet i didaktik bedöms uppnå kriteriet att utbildningen vilar på vetenskaplig grund. De studerandes lärande ställs i fokus genom att de studerande successivt under programmet utvecklar sin förmåga att läsa, analysera och reflektera över vetenskapliga texter samt att själva skriva texter som vilar på vetenskaplig grund. Utifrån det underlag som bedömargruppen tagit del av anser bedömargruppen att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt. Undervisande lärare vid Mastersprogrammet i utbildningsvetenskap med inriktning didaktik bedöms ha aktuell ämnesmässig och vetenskaplig kompetens

Internationaliseringen av utbildningen visar sig i första hand genom att kursernas litteraturlistor representerar internationell forskning. Innehållet i kurserna speglar också internationella perspektiv, t. ex. olika didaktiska traditioner. Hållbarhetsaspekten aktualiseras på olika sättet i flera av kursernas innehåll. Såväl en majoritet av de studerande som undervisande lärare har en lärarexamen och har arbetat som lärare varför det professionella perspektivet kan tillgodoses i muntliga och skriftliga

reflektioner i relation till olika begrepp och perspektiv som behandlas i programmet. Innehållet i Mastersprogrammets kurser utvärderas och följs upp kontinuerligt.

Aspekter som behöver uppmärksammas

Bedömargruppens uppfattning att Mastersprogrammet når målen i högskolelagen baseras huvudsakligen på de sex obligatoriska kurserna som sammantaget omfattar 45 hp. Det är därför av stor vikt att också övriga kurser på 45 hp som studenterna har frihet att välja inom en vidare ram håller motsvarande kvalitet för att programmet i sin helhet ska motsvara målen i högskolelagen.

Genom att studenterna i stor utsträckning själva väljer sin studiegång framstår progressionen i Mastersprogrammet som otydlig. Ämnet didaktik behöver därför överväga att presentera en lämplig studiegång för studenterna, samt konkretisera den genom att bygga in vissa behörighetskrav inom programmet. Utifrån platsbesökets argument att programmet bygger på progression i såväl bredd som djup konstaterar bedömargruppen att det framför allt är progression i bredd som har kunnat verifieras. För att stärka de studerandes upplevelse av att studera på ett sammanhållet program är en ökad samverkan mellan undervisande lärare önskvärd.

Eftersom undervisning i Mastersprogrammet sker på svenska kan programmet inte arbeta med internationalisering på så sätt att studenter från olika länder läser tillsammans. Även om de teoretiska begreppen är internationella i ämnet didaktik så är den empiriska undersökningen förhållandevis tätt kopplad till ett svenskt skolsammanhang. Bedömargruppen menar att frågan om ett undervisningsspråk inte behöver handla om ett antingen/eller. I stället kan programledningen se över om vissa enskilda kurser alternativt kursmoment, även bland de valbara kurserna, skulle kunna ges på engelska och samläsas med internationella studenter.

Bedömargruppen föreslår programmet att sträva efter ett mer aktivt förhållningssätt till jämställdhetsfrågor med hjälp av kontinuerliga diskussioner i lärarkollegier. Mastersprogrammet i didaktik bör överväga att utse en eller flera person(er) med särskilt ansvar för att främja arbete med jämställdhetsfrågor i programmet.

Eftersom antalet studerande i enskilda kurser kan vara relativt lågt uppstår ibland problem med att upprätthålla anonymiteten i kursutvärderingar. Det onlinesystem som finns för kursvärderingar bör användas så långt möjligt och i de fall där det inte går att upprätthålla anonymitet bör alternativa utvärderingsformer, som t ex studentdialoger, kunna ersätta digital utvärdering.

Forskarutbildningen

Forskarutbildningens struktur

Föreliggande rapport avser ämnet didaktik som ingår i en forskarutbildning som också omfattar ämnena pedagogik och utbildningssociologi. Normalt antas en doktorand per ämne och år finansierat genom anställning som doktorand. Utbildningsbidrag förekommer inte men antagning kan också ske genom att en extern arbetsgivare eller forskningsbidrag bekostar studierna. Antagning sker också genom anknytning till forskarskolor med finansiering som inkluderar lönekostnader. Samtliga doktorander har en individuell studieplan som fastställs av prefekt. Samtliga avhandlingsprojekt uppges genomgå etikprövning vilket bedömargruppen ser som föredömligt och visar på att etikfrågor är viktiga inslag i utbildningen.

Handledarkollegiet (byter efter årsskiftet 22/23 beteckning till ämneskollegium) framstår som mycket centralt i utbildningen. Kollegiet bereder förslag till beslut om antagning som fattas av prefekt. Kollegiet fastställer också kursplaner och kursplaneförändringar. Handledarkollegiet viktigaste funktioner är dock inte av administrativ karaktär, utan av de centrala kollegiala funktioner som adresserar didaktikämnets profil och karaktär och därigenom också forskarutbildningens genomförande inklusive en kvalitetssäkrande funktion. Studierektor i didaktik är sammankallande och ledamöterna består av institutionens handledare och en doktorandrepresentant. Bedömargruppen var dock osäker om handledarkollegiet var ett beredande organ eller ett beslutsfattande organ. Om det senare gäller blir det viktigt med protokoll som offentliggörs för att försäkra transparens och insyn i den beslutsfattande processen.

Utöver de två obligatoriska kurserna *Didaktikens traditioner* och *Didaktikens metodologier* som tillsammans lägger en god grund för vidare studier inom området, om sammanlagt 30 hp finns ett stort utbud av valbara kurser. Kurserna upptar sammanlagt 75 hp, vilket lämnar 165 hp till avhandlingen. De valbara kurserna är dock inte valbara i egentlig mening för det växande antalet doktorander med anknytning till forskarskolor. För doktorander med sådan anknytning minskar det valbara utrymmet p.g.a forskarskolornas kursobligatorium.

Bedömargruppen noterar att doktoranderna framhåller den s.k. "disputationskursen" som en god förberedelse i avhandlingsarbetet och inför disputationen. Kursen innebär också goda kontaktmöjligheter mellan doktorander i olika faser av arbetet

I enlighet med HF erbjuds doktorander möjlighet att undervisa och ha annan institutionstjänstgöring i en sammantagen omfattning upp till 20% av heltid. Detta erbjudande är dock inte reellt för doktorander som inte behärskar svenska språket.

Utbildningen når målen i högskolelagen

Högskolelagen föreskriver att utöver de mål som anges för grundläggande och avancerad nivå att utbildning på forskarnivå skall "utveckla de kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt kunna bedriva forskning" (Lag 2006:173). Bedömargruppen menar att utbildningen i ämnet didaktik visar på flera indikationer att så är fallet. Bedömargruppen gör inte någon granskning av de bedömningar som görs av kursledare, examinatorer, betygskommittéer eller granskare vid tidskrifter, men bedömargruppen lyfter några aspekter av utbildningen som pekar tydligt i en riktning som är gynnsam relativt lagkraven. Den praxis som föreskriver att sammanläggningsavhandlingar är norm

(undantag finns och monografier förekommer om det valda området så kräver) visar att man lägger vikt vid doktorandernas utveckling mot den kompetens som självständiga forskare omfattar. Här betonades också att man följer Vancouverreglerna när det gäller samförfattade arbeten. Därutöver betonades att den självständigt skrivna kappan skall tillföra något utöver de tre till fem ingående artiklarna. Man har stöd för kvalitetssäkring genom att samtliga avhandlingsarbeten granskas och diskuteras på 10, 50 och 90%-seminarier. Bedömargruppen uppfattar att framför allt 90%-seminariet spelar en avgörande roll i kvalitetssäkringsarbetet. Om arbetet får omfattande och långtgående synpunkter vid slutseminariet kan en förnyad granskning genomföras vid ett öppet seminarium. Efter ett "godkänt" slutseminarium och framförda synpunkter har hanterats i texten utses en läsgrupp för varje avhandling. Läsgruppen består av två disputerade anställda vid institutionen som läser och kommenterar innan man kan ansöka till fakulteten om att ta upp arbetet till disputation. Vår bedömning är att detta led i processen inte endast innebär en ytterligare kvalitetssäkring. Det framstår också som ett stöd till såväl doktorand som handledare i ett ibland ansträngt slutske. Vidare utgör det en mekanism som ytterligare bidrar till utveckling av intersubjektivitet i bedömning av avhandlingskrav och bidrar till att göra varje arbete till en angelägenhet för fler inom institutionen. Läsgruppen synpunkter måste dock hanteras varsamt då doktoranderna kan hamna i en utsatt position om råd och rekommendationer från läsgruppen pekar i andra riktningar än vad doktorand och handledare planerat. Sammantaget menar bedömargruppen att kvalitetssäkringen fungerar tillfredställande. Institutionen kan även överväga att ta med målen för forskarutbildningen enligt HF i ISP för att skapa underlag till en mer kontinuerlig och formativ kvalitetsbedömning över tid. Då målen gäller utbildningen som helhet kan en målmatrix användas för att följa upp i vilken grad doktoranderna succesivt närmar sig måluppfyllelse under utbildningens gång.

Bedömargruppens förslag:

- Institutionen kan överväga att integrera målen för forskarutbildning enligt HF i ISP för att skapa underlag till formativ kvalitetsbedömning över tid.
- Ha en tydlig policy för hur läsgruppens synpunkter skall hanteras.

Utbildningen vilar på vetenskaplig grund

Mycket av det som beskrivs under rubriken ovan är relevant också här. Ytterligare indikationer på hur utbildningen vilar på vetenskaplig grund syns i strävan att alla doktorander skall anknytas till en forskningsmiljö inom det didaktiska området. Bedömargruppen har inte granskat forskningen i miljöerna men de framstår i bredd och kvalitet som relevanta relativt det omfång som utbildningen täcker. Vid intervjuerna nämndes att man inte rangordnar ansökningar som ligger vid sidan av miljöernas forskningsområden. Det gäller att hitta en balans mellan att rekrytera doktorander vars forskningsintresse passar med befintliga forskningsområden inom institutionen för att stärka den vetenskapliga grunden, samtidigt som det även finns behov för kontinuerlig breddning och förnyelse inom institutionens forskning.

Verksamma forskare i miljöerna undervisar i kurserna och kurslitteraturen utgörs i hög utsträckning av originalarbeten i form av publicerade artiklar, kapitel och böcker. Balansen mellan publikationer från den egna institutionen och från andra lärosäten förefaller rimlig. Kursplanerna framstår dock som kortfattade i sin utformning och ger ringa vägledning till bedömargruppen eller till doktorander som står inför val av kurs. Kursernas innehåll och genomförande i de studieguider bedömargruppen har fått

tillgång till är dock föredömliga och ger ett stöd för att bedöma att dessa kurser vilar på vetenskapliga grund.

Undervisnings- och examinationsformer visar också inslag av att studenter systematiskt ges erfarenheter i att granska både publicerad forskning och varandras arbeten. Denna återkommande ”peer-review” visar också på tydlig vetenskaplig förankring. Genom ”reskontron” uppmuntras doktorander att delta vid konferenser och andra vetenskapliga möten.

Undervisningen sätter studenternas lärande i fokus

Utifrån självvärderingen och diskussionerna med lärare och doktorander under platsbesöket framgår det att doktorandens lärande sätts i centrum på flera sätt.Handledarkollegiet spelar en central roll i för både handledarna och doktoranderna, som nämns även i flera andra avsnitt i denna rapport. Vad gäller doktorandens lärande är handledarkollegiet viktigt eftersom man diskuterar och delar erfarenheter och stödjer varandra kring handledningen för att tillgodose doktorandernas behov. En särskild grupp inom kollegiet bereder frågor kring forskarutbildningskurser, både vad gäller genomförandet och uppföljningen av befintliga kurser och behov av nya kurser, som sedan diskuteras in plenum. Genom doktoranderepresentanten har doktorander inflytande på handledarkollegiet. Representanten kan skicka frågor till handledarkollegiet och handledarkollegiet kan också skicka frågor till doktoranderna/UDR. Under platsbesöket beskrevs förhållandet mellan doktoranderepresentanten och handledare som mer av en kollegieförhållande än ett handledare-doktorand-förhållande.

Det framgick även att handledarkollegiet var mån om att följa upp och tillgodose doktoranders kursbehov. Ett exempel är en skraddarsydd kurs i kvantitativa analysmetoder som skapades för att bemöta doktoranders behov i detta område. Under diskussionen med doktorander uttrycktes det att forskarutbildningskurserna kändes allmänt mycket relevanta, att de kunde direkt kopplas till och tillämpas på ens forskningsprojekt, snarare än bara kurser som är utöver sin forskning som man måste ta sig igenom. Ett särskilt nämnvärt exempel i detta sammanhang är disputationskursen, som doktoranderna ansåg vara den mest värdefulla kursen under sin forskarutbildning. Kursen går ut på att man auskultar på fem disputationer under sin forskarutbildning, med för- och eftermöte kopplade till varje disputationstillfälle för att diskutera både avhandlingen och själva disputationen. Både handledare och doktorander ansåg att denna kurs gav doktorander väldigt bra insikter kring vad man ska fundera på under sin forskning och förberedelsen av avhandlingen, och flera internationella doktorander påpekade att den var ett mycket bra sätt att få insyn in vad man kan förvänta sig och vad som förväntas av en, med tanke på att man kommer från ett annat utbildningssystem.

Valfrihet kring forskarutbildningskurser varierar markant mellan doktorander som ingår i en forskarskola och de som inte gör det. För doktorander inom forskarskolor tar de obligatoriska kurserna inom forskarskolor samt institutionens egna obligatoriska kurser upp nästan alla 75 hp som är avsedda för forskarutbildningskurser inom forskarutbildningen. Denna begränsade valfrihet för doktorander inom forskarskolor är förstås inte nödvändigtvis till ondo, så länge dessa obligatoriska kurser är relevanta och användbara (vilket de intervjuade doktoranderna verka tycka), men det kan förstås även bli ett hinder för vissa. Övriga doktorander har väldigt stor valfrihet bland doktorandkurser som erbjuds, vare sig vid UU eller vid annat lärosäte, och inklusive kurser inom forskarskolor. Dessa doktorander ansåg att handledare vara mycket öppna till förslag om vilka kurser som man får läsa för att tillgodose sina behov, och uppskattade att de uppmuntrades att vara med på aktiviteter som anordnas av forskarskolor för att skaffa ett bredare sammanhang. Allmänt tyckte doktorander att

doktorandkurserna har varit ett bra sätt att träffa seniorforskarna från hela institutionen och att lärarna har anpassat kurserna efter vilka deltagare som finns med. Det framgick även att kursvärderingar aktivt används för kursutveckling, med doktoranders beskrivning att en obligatorisk kurs ”blev bra till slut” efter flera års utveckling utifrån kommentarer i kursvärderingar.

Andra aspekter som sätter doktorandens lärande i centrum är den kontinuerliga uppföljning under sker under forskarutbildningen, genom ISP:n, medarbetarsamtal, ventileringar vid 10%, 50% och 90%, samt en läsgrupp som lämnar konstruktiva kommentarer för revideringar inför inlämningen av avhandlingen (se flera detaljer under punkten om kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen). Allmänt ansåg doktorander att lärare och handledare var väldigt måna om att doktoranderna skulle få en bra forskarutbildning.

En aspekt för förbättring gäller spridningen i hur ofta man får handledning och på vems ansvar handledningstillfällen initieras. Medan vissa doktorander ansåg att de hade mycket bra tillgång till sina handledare och att fick regelbunden handledning som gav dem bra stöd, uttryckte andra doktorander en viss frustration över att deras handledningstillfällen uppfattades som sporadiska, samt att ett för stort ansvar läggs på doktoranden att själv initiera och be om handledningsträffar. Trots att självständighet är något som doktoranden ska utveckla under sin forskarutbildning, är det ändå så att inom handledare-doktorand-förhållandet kan doktoranden känna en viss oro av att vara ansvarig för att initiera handledningskontakt, då man är rädd för att framstå som för krävande eller för osjälvständig. Doktoranden har ibland även svårt att veta hur mycket tid handledaren får/kan lägga ner på handledningen och vad som brukar anses vara rimligt.

Bedömargruppens förslag:

- Handledning är ett område som bör diskuteras ur ett bredare perspektiv för att försäkra att alla doktorander kan få likvärdig tillgång till högkvalitativ handledning som är anpassad till den individuella doktorandens behov.

Målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs

Didaktikämnets arbete med att nå målen för forskarutbildningen redovisas i ämnets självvärdering. Där lyfts forskarutbildningens två obligatoriska kurser *Didaktikens metodologier*, 15 hp och *Didaktikens traditioner*, 15 hp, som grundläggande för att målen ska kunna nå inom samtliga tre områdena ”kunskap och förståelse”, ”färdighet och förmåga” och ”värderingsförmåga och förhållningssätt”. Det är således de två obligatoriska kurserna som huvudsakligen bär upp forskarutbildningens måluppfyllelse. Kursplaner, studieguider och exempel på examinationsuppgifter talar för en rättssäker och ändamålsenlig examinering av enskilda kurser. Därutöver erbjuds doktoranderna valbara kurser inom ämnet, vid andra lärosäten samt som läskurser för att nå utbildningens mål inom processen att skriva fram en kvalitativt god avhandling.

Vid intervjun betonade företrädare för ämnet vikten av att doktoranderna deltar i internationella konferenser, vilket också målet att ”visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället...” betonar. I självvärderingen konstaterar ämnet att man uppmuntrar doktoranderna att presentera sitt avhandlingsarbete vid forskningsseminarier

nationellt och internationellt. För att försäkra att målet ska uppnås under utbildningen kan institutionen överväga tydligare riktlinjer för att presentationer på nationella och internationella sammanhang genomförs.

Angående målet att ”bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande” hänvisar ämnet i sin självvärdering till ömsesidigt lärande och till att undervisning ingår i doktorandernas tjänster. Det är möjligen lite förvånande att inte mer betoning läggs på samverkan med det omgivande samhället i måluppfyllelse/examination av detta mål med tanke på att didaktikens forskningsfält kräver nära samverkan med huvudmännens skolor.

Om examination i vid mening tolkas som att den enskilda doktoranden bedöms i relation till de tio målen för forskarutbildningen på ett rättssäkert och likvärdigt sätt, sker examinationer vid bedömning av doktorandens prestation i kurser, seminarieverksamhet, ventilerings av avhandlingstext samt i doktorandens hantering av forskningsetiska aspekter genom hela forskningsprocessen. Ämnets handledarkollegium och den kvalitativa diskussion och granskning som tar form där utgör en viktig förutsättning för att forskarutbildningens olika aspekter av måluppfyllelse ska kunna bedömas och examineras transparent, likvärdigt, ändamålsenligt och rättssäkert. Bedömggruppen noterar att disciplinens handledarkollegium verkar ha upparbetat rutiner och praxis som ger goda förutsättningar för att ta ett sådant ansvar.

Progressionen i utbildningen diskuteras i första hand som progression som bredd vad gäller utbildningens kursutbud och struktur samt progression som djup vad gäller doktorandens individuella utveckling som forskare genom arbetet med det egna avhandlingsarbetet. Den individuella progressionen som fördjupning synliggörs i den individuella studieplanen.

Bedömggruppens förslag:

- Värna om handledarkollegiet som en sammanhållande och kritiskt granskande kraft för likvärdig och rättssäker bedömning inom ämnesinriktningen didaktik.
- Se över hur bedömning av måluppfyllelse för målen att diskutera sin forskning i nationella och internationella sammanhang samt att bidra till samhällets utveckling och andras lärande ska utformas.

Undervisande lärare har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

Eftersom doktorander antas med hänsyn till den forskningskompetens som finns inom de olika forskningsmiljöerna i didaktik kan doktorander tilldelas handledare med god kompetens inom det tänkta forskningsprojektet. Under doktorandrekruteringsprocessen är handledningskapaciteten vad gäller kompetens inom sökandes förslagna forskningsområden av stor vikt. Institutionen beskriver att urvalsprocessen har blivit noggrannare med åren, och man tar inte in doktorander om man inte har handledningskapacitet och rätt forskningskompetens. Valet av handledare diskuteras först med studierektor och professorerna, sedan tas beslutet formellt av prefekt. Tillsättning av handledare har fokuserat på att utse en forskningsmässigt, snarare än att ta hänsyn till enskilda forskares behov av handledningsmeritering. Denna inställning är lovvärd för att se till att antagna doktorander kan få handledning med relevant ämneskompetensen för forskningsprojektet. En relevant diskussion som kan föras i sammanhanget är i hur hög grad de sökandes projektförslag måste passa institutionens

lärares/forskares forskningsprofiler för att inte sällas bort. Som konstaterats ovan handlar detta om balansen mellan befintliga forskningsinriktningar och kontinuerligt behov av förnyelse i forskningen.

Ämnet skriver i sin självvärdering att det dock kan uppstå kompetensbrist på kurserna inom forskarutbildningen. Didaktikämnet anför att det dels har uppstått en brist på seniora lektorer och professorer i didaktik mer generellt, dels att docenter och professorer inom didaktik ofta blir upptagna av andra uppgifter som forskning, forskningsledning och olika institutionella uppdrag.

Det framgår inte av självvärderingen om samtliga lärare som undervisar i forskarutbildningen har genomgått högskolepedagogisk kurs, men eftersom samtliga lärare som undervisar på mastersnivå uppges ha denna kompetens och det är samma grupp av professorer och docenter som undervisar både på master- och forskarutbildningsnivå så är det rimligt att anta att den högskolepedagogiska kompetensen finns också på forskarutbildningsnivå. I självvärderingen refereras det till högskoleförordningens reglering om att minst en av handledarna ska ha minst docentkompetens. Vidare ska minst en av handledarna ha genomgått handledarutbildning. Det påpekas också att det finns ”en strävan mot” att samtliga handledare ska ha genomgått handledarutbildningen. Hur det ser ut i realiteten går inte att avgöra för bedömargruppen.

Högskoleförordningens kompetenskriterium är relativt lågt ställt (minst av en av handledare ska ha docentkompetens) varför bedömargruppen föreslår ämnet didaktik att utforma riktlinjer för vilken lärarkompetens som ämnet menar bör gälla för handledning av doktorander. Medan ämnet säger sig sträva efter att undervisande lärare bör ha docent- eller professorskompetens i Mastersprogrammet finns inget motsvarande uttryck för ambitionsnivå för forskarutbildningen. Det framgår inte heller vilken lärarkompetens som finns i forskarskolorna.

Bedömargruppens förslag:

- Handledarkollegiet bör utarbeta lokala riktlinjer för ämnets egen ambitionsnivå vad gäller lärares formella kompetens inom forskarutbildningen, både i det egna ämnet och i de forskarskolor som ämnet medverkar i.

Internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

Internationaliseringsperspektiv identifierades av institutionen som ett område som bedömargruppen särskilt borde i åtanke. Mer fokus läggs därför på detta i följande avsnitt.

Många handledare till doktorander har aktiva internationella samarbeten, vilket bidrar till internationella perspektiv i sin forskning, undervisning och handledning, samt kontakt- och samarbetsmöjligheter även för doktoranderna. Detta beskrevs i självvärderingen. Men som institutionen själv påpekade i självvärderingen är internationalisering ett område där forskarutbildningen står inför vissa utmaningar, och under platsbesöket framkom det att detta är ett område för fortsatt utveckling och förbättring.

Det är givetvis positivt att institutionen har lyckats rekrytera internationella doktorander, vilket ger goda möjligheter för internationalisering och internationella perspektiv på hemmaplan för såväl doktorander som lärare/forskare. Att ta emot internationella doktorander ställer dock även krav på stöd och extra tydlighet vad gäller information och kommunikation för att hjälpa dessa doktorander komma

in i sin utbildning, sin arbetsmiljö samt sitt liv i Sverige. De utmaningar som lyftes av doktoranderna (både svenska och internationella) kretsar mest kring språk och undervisning.

Det råder en del frustration bland doktoranderna att det var väldigt stor skillnad mellan svenska och internationella studenter vad gäller möjlighet till undervisningsuppdrag. På grund av att i princip alla grundkurser på institutionen undervisas på svenska, finns det väldigt begränsade möjligheter för internationella studenter att få undervisa. Även Masterskurser har hittills enbart svenska som undervisningsspråket (åtminstone i ämnet didaktik) och dessutom finns det en praxis att endast docentkompetenta och professorer undervisar på Mastersnivå. Detta står i kontrast med svenska doktorander som inte endast får intill obegränsad möjlighet till undervisningsuppdrag, utan kan få undervisa i vissa perioder mer än den genomsnittliga 20 % som är taket sett över hela forskarutbildningen. Medan vissa tycker att detta har varit användbart att kunna sedan dra ner på undervisningstimmar eller rentav hålla vissa perioder undervisningsfria inför avhandlingen, upplever både svenska och internationella studenter en obalans och viss orättvisa i situationen.

Internationella doktorander upplever därför att de går miste om undervisningserfarenheter och meritering. Utöver detta finns det en stor oro kring vad detta innebär för hur lång tid de har på sig för att avsluta sin forskarutbildning. Vid intervju tillfället framkom det att doktoranderna hade fått intrycket både från utlysningen av doktorandtjänsten och under anställningsprocessen, att forskarutbildningen i Sverige är femårig, varav 20 % består av undervisning, vilket många uppfattade som garanterat. Även svenska studenter bekräftade detta intryck, trots att de möjligtvis var mer bekanta med det svenska systemet och förstod att själva forskarutbildningen varar i fyra år, med undervisning som står utanför som institutionstjänstgöring. (Här kan det noteras att användningen av termen "prolongation" av forskarutbildningen var utbredd bland både lärare/handledare och doktorander, vilket är olyckligt och kan ha bidragit till detta intryck. Enligt Högskoleförordningen prolongeras ju inte forskarutbildningen för dessa skäl, utan det blir en lägre aktivitetsgrad i forskarutbildningen vid institutionstjänstgöring t.ex. undervisning.) Internationella doktorander undrar nu dessutom om de kommer att få flera undervisningsuppdrag eller annan institutionstjänstgöring under resten av sin forskarutbildning för att kunna komma upp till genomsnitt 20 %-kontering innan disputation. Det berättades även om administrativa problem för doktorander som lyckades hitta undervisningsuppdrag utanför EDU men sedan hade svårt att räkna dem till sin institutionstjänstgöring, vilket ledde till ännu mer frustration.

Vare sig det var ett missförstånd bland internationella sökande eller ej är det ändå så att de fått intrycket att 20 % undervisning garanteras, vilket de nu inte får. Eftersom det finns krav på att ha haft anställning i fem år för att få söka permanent uppehållstillstånd efter doktorsexamen, är de internationella doktorander dessutom oroliga för huruvida de kommer att få ansöka om att stanna i Sverige efter examen. Utöver detta anser man att möjligheter för studier i svenska språket är alldeles för begränsade, då det är få tillgängliga platser på de kurser som Institutionen för nordiska språk ger i uppdrag av Uppsala Universitet. Sammantaget finns det en viss uppgivenhet bland de internationella doktoranderna vad gäller en möjlig framtid i Sverige efter doktorsexamen.

I intervjuerna med representanter från institutionen framgår det att man är medveten om att situationen behöver förbättras. Att det är så nytt med internationella doktorander har gjort att man fortfarande undersöker olika lösningar. Som beskrivits i självvärderingen och även under intervjuerna har institutionen försökt erbjuda alternativa möjligheter för institutionstjänstgöring förutom traditionella undervisningsuppdrag, såsom undervisning under utbytesresor eller fortbildningskurser vid Enheten för pedagogisk utveckling som sedan kan räknas till institutionstjänstgöring. Bedömargruppen ser

positivt på att institutionen är medveten om dessa frågor och har börjat diskutera möjliga lösningar, men uppmanar institutionen att prioritera detta arbete. Trots att det inte berör så många internationella doktorander ännu är det viktigt för forskarutbildningens framtid att dessa problem löses för att inte tappa det momentum som nu finns för internationaliseringsarbetet på institutionen. Det finns goda möjligheter för kvalitetshöjning både för forskarutbildningsprogrammet och i förlängningen för Uppsala Universitet och Sverige, om man kan attrahera och behålla duktiga och kompetenta doktorander från utanför Sverige.

Vad gäller hållbarhet har institutionen beskrivit i detalj hur hållbarhetsaspekter ingår i de obligatoriska doktorandkurserna, både genom att fenomen relevanta till FN:s SDG (*Sustainable Development Goals*) tas upp som teman och att litteratur om hållbarundervisning används. Hållbarhetsundervisning är dessutom ett aktivt forskningsområde inom institutionen. Bedömagruppen anser att det finns bra redovisning om att viktiga aspekter med relevans till hållbarhet tas upp på de obligatoriska kurserna. Som institutionen själv påpekar vore det dock önskvärt att faktumet att SDG-relevanta teman tas upp och deras förhållande till varandra görs tydligare för doktoranderna, vilket skulle öka medvetenhet och mer riktade reflektioner. I självvärderingen har inramningen av hållbarhetsperspektiv baserats mest på SDG. Detta är ett bra sätt att belysa olika aspekter som är relevant för arbetet mot hållbarhet. Samtidigt är det värt att påpeka att det även finns vissa risker med att alltför ensidigt analysera hållbarhetsarbetet genom sådana på förhand givna ”fack”, på bekostnad av en mer holistisk syn på hållbarhet/hållbar utveckling och hur det kopplas till didaktik (se litteraturen kring *Education for Sustainable Development* – ESD – som flera forskare vid institutionen säkert är väl bekanta med).

Bedömagruppens förslag:

- Se över och förändra de strukturella omständigheter som innebär olika villkor för olika doktorander och här särskilt beakta forskarskolornas doktorander och internationellt rekryterade doktorander.
- Införa Kursinslag på engelska på kurser på grundnivå eller/och avancerad nivå som kan öka inslaget av internationalisering och internationella perspektiv på dessa kurser, samt erbjuda internationella doktorander möjligheter till flera undervisningsuppdrag.
- Undersöka samarbeten med andra institutioner som kan erbjuda undervisning på engelska för internationella doktorander
- Ge tydligare information vid rekrytering om forskarutbildningens längd och möjligheter till undervisning och annan institutionstjänstgöring. Förtydliga att sådana tjänstgöring ligger utanför forskarutbildningen.
- Tydliggör för deltagarna inslag och relevans av hållbarhetsperspektiv tydliggörs på doktorandkurserna.

Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

I sin självvärdering behandlar ämnet didaktik aspekten jämställdhet dels som en fråga om andel män och kvinnor i gruppen doktorander (där andelen kvinnor överväger), dels som en fråga om andel manliga och kvinnliga författare i kursernas referenslistor.

Inom akademien är det inte ovanligt att frågan om jämställdhet omformuleras till en fråga om kompetens, vilket gör att frågan om jämställdhet uppfattas som mindre relevant. Det underliggande antagandet är att inom akademien är det kompetens och formella kvalifikationer som ska gälla och

därmed faller frågan om genus i bakgrunden, eftersom det enligt denna logik annars skulle innebära att man bortser från kompetens till förmån för genusaspekter. Vad man i detta sätt att resonera då bortser ifrån är att det inte alltid finns några absoluta mätvärden för kompetens, relevans eller ”hög kvalitet”. Även denna typ av begrepp kan således vara påverkade av genusrelaterade bedömningar.

Ett exempel är forskningsrådets beslut om beviljade forskningsmedel. Enligt forskningsråden själva beviljas endast medel till de projektansökningar som är mest kvalificerade. För VR-medel inom utbildningsvetenskap som fördelades 2022 var andel beviljade bidrag för kvinnor 9% och för män 17%. Av de åtta projekt som Skolforskningsinstitutet beviljade 2022 hade tre projekt kvinnliga huvudsökande. Detta är inget problem så länge man anser att bedömningen är strikt objektiv och att genusfrågan är underordnad bedömningen av kompetens. En möjlig slutsats av en sådan utgångspunkt kan vara att kvinnor tenderar att skriva sämre ansökningar med inriktning på utbildningsforskning jämfört med män. Vanligare är kanske dock att betrakta genusaspekten som irrelevant inom områden som berör kvalitet, kvalifikationer och kompetens.

Ett liknande resonemang om frågor om kompetens respektive om genus som exemplifierats ovan förde ämnet didaktik vid diskussionen om jämställdhet under platsbesöket. Av diskussionen framgick att handledare endast utses med utgångspunkt i vilken kompetens eller vilka kvalifikationer de besitter. Doktorander antas endast utifrån den kompetens den sökande uppvisar i ansökan och intervjuer. Inte heller handledarsituationen påverkas av maktrelationer kopplade till genus. Eventuella asymmetriska maktrelationer i handledarsituationer mellan huvudhandledare, biträdande handledare och doktorand förklarades med att sådan asymmetri i så fall endast kunde relateras till skillnader i kompetens hos berörda parter. I såväl självvärdering som vid platsbesöket saknades en uttalad medvetenhet om att i vissa situationer kan även genusperspektivet påverka vad som bedöms som hög kompetens, vilken forskning som bedöms som mest intressant och vem som ges mest auktoritet och talutrymme i handledningssituationer.

Bedömargruppens förslag:

- Ämnets handledarkollegium bör rikta sin kritiskt granskande blick också mot de genusrelaterade normer som kan påverka genomförande av möten, seminarier och handledningssituationer i forskarutbildningens vardag, liksom mot de normer som styr vad som räknas som kvalitet i bedömning av doktoranders texter och forskarutbildningens vetenskapliga referenser

Utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv

Bedömargruppen anser att forskarutbildningsprogrammet svarar mot samhällets behov av bildning och professionell kunskap och även ger doktorander en bra förberedelse inför en karriär inom didaktisk forskning. Utifrån självvärderingen och platsbesöket har bedömargruppen gjort bedömningen att doktorander får stöd och handledning i tillräcklig utsträckning för att skaffa sig de forskningsfärdigheter och de fördjupade kunskaper som krävs för en profession som forskare (se även övriga avsnitt i denna utvärdering). Enligt studierektor och handledare är fortsatt forskning, helst vid institutionen, vad de flesta doktorander siktar mot.

Anställningsbarhet verkar vara god, då de flesta doktorander kan rekryteras direkt efter disputation som lektorer, på grund av det stora behovet av lärarutbildare inom svenska högskolor. Inom vissa ämnen, såsom NO, är även kommuner allt vanligare arbetsgivare.

Studierektorn beskrev att under medarbetarsamtal med doktorander diskuteras framtida karriärvägar, inklusive diskussioner kring postdok som en möjlig väg. Det anordnas även karriärdagar.

Bedömargruppen anser att detta är positivt. Som institutionens representanter själv påpekade kan arbetsmarknaden för lektorer på högskolor nå mättnad så småningom och det är viktigt att doktorander får möjlighet att fundera och undersöka bredare kring möjliga vägar för sitt framtida arbetsliv.

Trots att olika kollegiala uppdrag t.ex. som doktorandrepresentant i institutionens olika organ är meriterande och erbjuder relevanta och värdefulla erfarenheter inför arbetslivet, är en utmaning att rekrytera doktorander till dessa uppdrag, med resultat att det ofta blir samma doktorander som tar på sig uppdragen. Detta är en aspekt som institutionen tillsammans med doktoranderna borde arbeta tillsammans på, för att öka medvetenhet om värdet och betydelsen på dessa uppdrag, både för doktorandernas egen utbildning och framtida arbetsliv och för att doktorander ska känna ökade incitament att vara delaktiga. Även åtgärder för att underlätta för internationella studenter att åta sig sådana uppdrag borde undersökas (där språkfrågan är en uppenbar utmaning), både för bredare representation från doktorandkåren och för att öka möjligheter för institutionstjänstgöring för internationella studenter. Eftersom den svenska traditionen kring studentrepresentation och studentinflytande inom utbildningssammanhang kanske är något ovanlig internationellt sett, kan det även behövas tydlig information och diskussion om vad dessa uppdrag innebär och varför de är viktiga för att försäkra högkvalitativ forskarutbildning för doktoranderna.

Bedömargruppens förslag:

- Uppmuntra doktorander att engagera sig i kollegiala uppdrag under sin utbildning, både för att säkra doktorandinflytande och som värdefulla erfarenheter inför arbetslivet. Incitamentsmodeller bör också undersökas och övervägas.
- Undersöka åtgärder för att möjliggöra för icke-svenskspråkiga studenter att engagera sig i institutionens kollegiala uppdrag.

De studerande har inflytande över utbildningen

Vid samtalet med doktorander framkommer att de är överlag nöjda med det inflytande de har i programmet. Doktoranderna lyfter fram flera möjligheter som finns att påverka utbildningen. Den första är friheten de har i att välja egna projekt. Doktoranderna har möjlighet att välja sina kurser och oftast ordnar institutionen skräddarsydda kurser utifrån doktorandernas behov. Några doktorander framför önskemål om tydligare information om kurser som ges på hemmaplan och på andra universitet för att kunna välja det bästa alternativet. Bedömargruppens uppfattning är att doktorander som inte är knutna till forskarskola har större frihet i form av valbara kurser. Forskarskolor har sina obligatoriska kurser som tillsammans med institutionens obligatoriska kurser lämnar väldigt litet eller inget utrymme för valbara kurser.

En doktorandrepresentant är aktiv deltagare i handledarkollegiet och länkar samman doktorandernas frågor med handledarkollegiets och tvärtom. En reflektion som bedömargruppen gör är att doktorander ges möjlighet att delta i formella kollegiala möten till exempel handledarkollegiet, men detta begränsas bara till svensktalande doktorander. Internationella doktorander har inte samma möjlighet

att delta i möten eftersom de flesta möten hålls på svenska. Oftast blir det samma doktorandrepresentanter som engagerar sig i doktorandfrågor och deltar i olika kollegiala sammanhang.

I kursvärderingar som bedömargruppen ha tagit del framkommer att doktoranderna är överlag nöjda med undervisningen och innehållet i kurserna. Bedömargruppen anser dock att institutionen behöver arbeta fram metoder för att förbättra den relativt låga svarsfrekvensen i kursvärderingarna. Det har även framkommit att i vissa fall avstod doktorander från att svara på kursvärderingar då anonymiteten inte kunde garanteras (t.ex. för få deltagande, man skulle vara den enda som svarar på engelska, att anonyma system som Kurt ej användes). Bedömargruppen anser att det är viktigt att vidta åtgärder mot detta problem.

Bedömargruppens förslag:

- Skapa möjligheter för internationella doktorander att vara mer delaktiga och kunna påverka sin utbildning och studiesituation i högre utsträckning.
- Säkerställa anonymitet vid kursvärderingar.

De studerande erbjuds en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö

Utifrån intervjuer med doktorander är bedömargruppens intryck att studiemiljön är ändamålsenlig. Doktoranderna anser att inkludering i forskarmiljö och möjlighet att delta i olika projekt som bedrivs vid institutionen fungerar olika bra. Vissa doktorander anser att de finner sin plats i verksamheten medan andra upplever att de får leta efter stöd och information på egen hand. Skillnaden kan bero på stöd som doktorander får av sina handledare. Doktoranderna påvisar stora skillnader mellan handledningstid som de har. Vissa anser att handledarna är tillgängliga och att de får stöd i alla frågor och vissa är missnöjda med sin handledningstid som är en eller två handledningsmöten per termin.

Gällande den psykosociala studiemiljön rådde det olika erfarenheter. Medan det fanns exempel på upplevelse av att ha fått mycket bra stöd vid återkomst till arbete efter sjukskrivning, framkom även erfarenheter av att det ibland kan saknas information om vem man skulle vända sig till med olika frågor. Det upplevdes mycket otydligt och det kan vara svårt för den enskilda doktoranden att veta vem som ansvarar för vilka frågor och vilken hjälp som finns att tillgå vid institutionen. Det framkom att en introduktionskurs vid en annan fakultet hade tagit upp aspekter kring psykisk ohälsa, trakasseri vid arbetsplatsen samt universitetets organisation och ansvariga personer inom organisation. Dessa saknades på motsvarande kurs vid EDU.

Gällande den fysiska studiemiljön har doktoranderna dock påpekat att dålig ventilation samt avsaknad av solskydd påverkar den fysiska arbetsmiljön negativt.

Bedömargruppens förslag:

- Utveckla riktlinjer och förse doktorander med tydlig information om hjälpen som finns vid institutionen och på vilket sätt den fungerar.
- Se över innehållet för introduktionen för nya doktorander gällande den psykosociala studiemiljön

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen

Institutionen följer kontinuerligt upp och vidtar åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna. Detta görs genom att följa upp kursutvärderingar som genomförs efter varje kurstillfälle. Som en del av utvärderingsarbetet genomför institutionen kontinuerliga samtal med doktorander, vilket är positivt. Doktoranderna ger klart uttryck för att utbildningen uppfattas som relevant för deras utveckling och vidare till arbetslivet. Ytterligare en viktig del i uppföljningsarbetet är den kvalitetssäkring som sker genom institutionens process efter slutseminarier där en läsgrupp ger sin bedömning av arbetet. Detta skapar gott underlag för att analysera brister och svagheter i projekten samt säkerställer god kvalitet vid disputationer.

Bedömargruppen anser att institutionens arbete när det gäller uppföljningen är fullt godtagbar dock kan den förbättras genom att ännu mer involvera doktorander i detta arbete.

Bedömargruppens förslag:

- Använda ISP i högre utsträckning för att understödja uppföljningsarbete för enskilda doktorander. Tydliggöra för doktorander genom att skriva in lärandemål och examensmål för utbildningen i ISP hur långt de har kommit samt visa på ett tydligare sätt vad det är de behöver göra för att uppnå målen

Forskarutbildningens styrkor och svagheter

Forskarutbildningens styrkor

Bedömargruppen anser att forskarutbildningen i didaktik når målen för utbildningen i enlighet med högskolelagen. Det är också bedömargruppens mening att ämnet didaktik kan visa på att utbildningen vilar på vetenskaplig grund. För uppnående av båda dessa kriterier spelar handledarkollegiet en avgörande roll som den arena där forskarutbildningens mål och kvalitet fortlöpande diskuteras. Med rutinen för tre seminarier fördelade under doktorandtidens inledning, halvtid samt avslutning, där doktorandens forskningsansats och framväxande avhandlingsmanuskript kontinuerligt utsätts för kritisk granskning i öppna seminarier tillförsäkras en grundläggande granskning av avhandlingens kvalitet. Utöver de tre seminarierna tillämpar ämnet didaktik också ett system där en läsgrupp läser avhandlingsmanuskriptet efter att slutseminarium har genomförts och revideringar har gjorts. Rätt hanterat kan läsgruppen utgöra ytterligare ett stöd för doktoranden, men det ställer krav på att läsgruppen hanterar sin roll som läsare av en text som redan har genomgått en omfattande granskningsprocess.

Utifrån granskning av kursplaner och studieguider som bedömargruppen fått tillgång till drar bedömargruppen slutsatsen att forskarutbildningen i didaktik vilar på vetenskaplig grund. Förutom kurslitteratur och handledares egen aktiva forskningserfarenhet, spelar tillhörigheten till forskningsmiljöer stor roll för doktoranders möjlighet att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt. Tillgänglig handledarkompetens och forskningsmiljö spelar därför stor roll för kvaliteten i forskarutbildningen.

Den form som forskarutbildningen har vad gäller möjligheter till valbara kurser, att läsa kurser vid annat lärosäte och att inrätta läskurser bidrar till att de studerandes lärande sätts i centrum. Forskarutbildningen kan på så sätt till stor del anpassas efter avhandlingsämne och den enskilda doktorandens behov. Förutsättningarna skiljer sig dock åt mellan doktorander som finansieras inom

ämnet genom fakultetsmedel och doktorander som finansieras via forskarskolor. I det senare fallet är möjligheten att anpassa utbildningen efter den enskilda doktorandens behov betydligt mindre, då utrymmet för valbara kurser är begränsat. Med ledning av kursplaner, studieguider och exempel på examinationsuppgifter är bedömarens uppfattning att det finns ett tillräckligt ramverk för en rättssäker och ändamålsenlig examinering av enskilda kurser, där forskarutbildningens obligatoriska kurser är grundläggande för att forskarutbildningens mål ska kunna utvärderas och nås av den enskilda doktoranden.

Forskarutbildningen i didaktik fyller ett stort samhällsbehov att utbilda behöriga lärare för landets lärarutbildningar. Sammantaget har lärosätena ett gemensamt ansvar för att utbilda disputerade lärare så att lärarutbildningarna har möjligheter att rekrytera behöriga lektorer till lärarutbildningar vid landets olika lärosäten. Här finns också anledning att påminna om att ett särskilt ansvar bör vila på landets största lärosäten, eftersom dessa förfogar över en övervägande del av de samlade forskningsresurserna.

Forskarutbildningens innehåll och struktur uppfattas av bedömarens grupp som god. De olika utbildningsinslagen följs upp kontinuerligt och doktoranderna uppfattar sina möjligheter att påverka utbildningen som relativt goda, även om de svensktalande doktoranderna har en fördel vad gäller att delta i grupper och möten där diskussionen förs på svenska. Kvaliteten i handledarkollegiets arbete är avgörande för att upprätthålla god kvalitet i utbildningen på forskarnivå.

Aspekter som behöver uppmärksammas

Vid antagning till forskarutbildningen utgör tillgång till relevant forskningsmiljö och handledarkompetens två av kriterierna. Av platsbesöket framgick dock att några av doktoranderna hade relativt sporadisk kontakt med såväl sina handledare som med en forskningsmiljö. Här behöver ämnet didaktik överväga hur ämnet ska balansera en öppenhet vid antagningen i val av forskningsinriktningar mot den faktiska kompetens och de existerande forskningsmiljöer som efter antagningen kommer att utgöra en viktig del av utbildningsmiljön för den enskilda doktoranden.

För att den enskilda doktoranden ska kunna nå samtliga mål för forskarutbildningen är det viktigt att ämnet preciserar på vilket sätt dessa mål ska bedömas. Behovet av precisering gäller samtliga mål, men mål som att ”visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället...” och att ”bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande” kräver en fördjupad diskussion om vilka förutsättningar som krävs för att ge alla doktorander lika möjligheter att nå målen.

Ämnet didaktik förfogar generellt sett över en betryggande forskningskompetens men det innebär inte med automatik att varje enskild handledarkonstellation eller enskild kurs leds av personal med god forskningskompetens inom ämnet didaktik. Ämnet bör överväga att utforma riktlinjer för det egna ämnet vad gäller handledares kompetens som riktningsgivare för handledarkollegiet inför utseende av huvudhandledare och biträdande handledare.

Vid platsbesöket uppmärksammades bedömarens grupp på att villkoren mellan olika doktorander skiljer sig åt vad gäller möjligheten att genomföra sin utbildning på fem år, inklusive 20 % institutionstjänstgöring per år. Även om doktorandtjänster utannonseras som femåriga tjänster med 80 % forskarutbildning och 20 % undervisning verkar ämnet endast kunna uppfylla den utlovade

tjänstekonstruktionen för svensktalande doktorander. Ämnet måste dock kunna garantera doktoranden 20 % institutionstjänstgöring om det har utlovats i utannonseringen av tjänsten.

Forskarutbildningsämnet bör därför i samarbete med institutionen snarast upprätta en plan för hur ämnet och institutionen kan fylla uppfylla sitt ansvar för samtliga doktorander i detta hänseende. Ett alternativ för ämnet är att överväga att i fortsättningen också utlysa fyraåriga tjänster som ett komplement till de femåriga tjänster där också undervisning ingår. Att utlysa femåriga tjänster och därefter, när doktoranden är antagen och anställd, meddela att institutionen och ämnet inte kan leva upp till vad som förespeglats i arbetsbeskrivningen för den sökta tjänsten är dock inte ett alternativ.

Handledarkollegiet i ämnet didaktik bör kritiskt undersöka hur begreppen jämställdhet och kompetens kan förhålla sig till varandra så att inte begreppet kompetens ges en överordnad ställning som innebär att frågor om genus omförhandlas till frågor om kompetens och därmed underordnas. Med grund i masterskursen *Normer och värden i utbildning och undervisning* bör det finnas goda möjligheter att kritiskt granska den egna utbildningen på forskarnivå vad gäller maktrelationer kopplade till genus, såväl i bedömning av kvalitet i texter som i konkreta handledningssituationer.